

Inhoud

1. De titel.....	2
2. De auteur.....	2
3. De literatuurgeschiedenis.....	2
4. Het genre.....	2
5. De inhoud.....	3
5.1 Samenvatting.....	3
5.2 Personages.....	5
5.2.1 Karakterbeschrijving en -ontwikkeling.....	5
5.2.2 Onderlinge relaties.....	6
5.3 Tijd en tijdsvolgorde.....	7
5.4 Plaats/ruimte.....	8
6. De achtergronden.....	8
6.1 De thematiek.....	8
6.2 Motto.....	9
6.3 Opdracht.....	9
6.4 Vertelsituatie en perspectief.....	9
6.5 Verhaalopbouw.....	9

1. De titel

Bei Hamburg leichter Niederschlag is geschreven door Heinz Knappe. Het boek werd voor het eerst uitgegeven in 1982 door de uitgeverij Signal-Verlag. De druk die ik heb gelezen is uitgegeven door Ravensburger Buchverlag Otto Maier in 1986.

Het boek kent geen ondertitel, maar de titel *Bei Hamburg leichter Niederschlag* duidt op radioactieve neerslag afkomstig van de fictieve kerncentrale Barkum-Nord in de buurt van Hamburg. Het personage Hansi Wilms veroorzaakt een kortsluiting, waardoor er verschillende storingen optreden en er een kernsmelting ('meltdown') plaatsvindt die door verdamping van grondwater en koelvloeistof zorgt voor de radioactieve neerslag. Ook klinkt de titel als een weerbericht, al werd er voor de betreffende nacht in het boek juist geen regen voorspelt.

2. De auteur

Heinz Knappe werd geboren op 20 februari 1924 in Zerpenschleuse en stierf op 23 mei 1997 in Duisburg. Het is onbekend of hij ooit in of in de buurt van Hamburg gewoond heeft. Hij is soldaat van de Duitse Wehrmacht geweest, heeft gevangen gezeten in een Russisch krijgsgevangenkamp en had als dakloze verschillende baantjes in Bremen. Uiteindelijk vertrok hij naar het Ruhrgebied, waar hij zich in zijn vrije tijd bezig hield met schilderen, boetsen en vooral schrijven. Hij schreef voornamelijk over actuele onderwerpen uit de jaren tachtig van de vorige eeuw, zoals de antikernenergiebewegingen en xenofobie (vreemdelingenangst).

3. De literatuurgeschiedenis

Bei Hamburg leichter Niederschlag is lastig onder te brengen bij een bepaalde literaire stroming. Het is duidelijk dat Heinz Knappe graag boeken schreef over toentertijd actuele thema's. Dit past echter niet echt bij een bepaalde stroming uit de jaren tachtig. Knappe was dan ook slechts een hobbyist en is nooit uitgegroeid tot een beroemd schrijver. In zo'n geval van onduidelijkheid kan een boek al snel tot het postmodernisme worden gerekend, aangezien het niet duidelijk is wat nu echt de kenmerken zijn van deze stroming, maar in dit geval gaat dat niet op. Een van de enige postmodernistische kenmerken waaraan dit boek namelijk voldoet, is dat het geen mooi afgerond einde heeft. Om dit boek tot het realisme te rekenen, is ook niet goed, ook al is het boek realistisch geschreven en speelt het zich af in het heden (wat op moment van schrijven het heden was). Het boek is echter geen op onderzoek gebaseerd verhaal waarin de schrijver je probeert te overtuigen van hoe de werkelijkheid in elkaar zit. De hobbyist Knappe heeft dit werk dus niet geschreven volgens de kenmerken van een bepaalde stroming.

4. Het genre

Dit boek behoort tot het hoofdgenre epiek. Het draait meer om de gebeurtenissen, om het daadwerkelijke verhaal, dan dat het om gevoelens draait. Hansi Wilms handelt weliswaar vanuit zijn liefde voor Elke Bruhns (hij wil indruk op haar maken), maar dat is niet de kern van het verhaal. Er zijn namelijk ook nog vele andere personages, die niet door gevoelens gedreven worden en in wiens deel van het verhaal geen gevoelens centraal staan.

Het boek is bovendien geen dramatiek, aangezien de dialoog geen belangrijke rol speelt in het verhaal. Er is natuurlijk wel dialoog, maar er is veel meer dat 'verteld' wordt door een auctoriale vertelinstantie. Het boek is ook duidelijk *niet* geschreven om opgevoerd te kunnen worden, zoals bij dramatiek vaak *wel* het geval is. Het draait simpelweg om verschillende gebeurtenissen die verband met elkaar houden.

Het 'subgenre' is lastiger te raden. Het boek lijkt het meest op een thriller, maar het wordt pas vanaf ongeveer de helft wat spannend. Het boek probeert wel door onzekerheid en door het scheppen van onduidelijkheid te zorgen voor extra spanning. Wat zeker is, is dat het een jeugdroman is, omdat een belangrijk deel van het boek geschreven is vanuit de

belevingswereld van jongeren (Elke, Hansi) of jongvolwassenen (de bemanning van *La Paloma*). Bovendien zou het boek in de bibliotheek het teken van 'spanning en avontuur' krijgen.

5. De inhoud

5.1 Samenvatting

Zes uur en 28 minuten voor de ramp ontmoeten we Elke Bruhns en Carsten. Elke is tegen kernenergie, terwijl Carsten juist in de plaatselijke kerncentrale Barkum-Nord werkt. Het verhaal gaat al snel over naar Hansi Wilms, die vroeger dik bevriend was met Elke. Hansi is nu verliefd op haar en hoopt indruk op haar te maken door op de kerncentrale 'ATOM NO' te spuiten, wat Elke wel eens op de weg gespoten had. Elke en Carsten praten ondertussen over de nieuwe kerncentrale Barkum-Süd, die Barkum-Nord moet vervangen. Elke ziet hier een atoombom in en vreest voor de effecten die de centrale op mensen en voedsel zal hebben. Carsten ziet de centrale als een economische vooruitgang en denkt dat deze wel veilig zal zijn, net als Barkum-Nord altijd geweest is.

Heilmann, een politicus uit de buurt, moet samen met zijn collega Heidelinde Zimmer naar een bijeenkomst van burgers (in Barkum) over de bouw van de nieuwe kerncentrale. Hansi wil zijn plan eerst nog even aan Elke vertellen. Hij doet echter niet genoeg moeite om haar uit haar huis te krijgen. Op de boot *La Paloma* zijn vier mensen ook met een geheimzinnig plan bezig, maar ze proberen dit te verbergen door de boot te vermommen als feestboot. Dit blijkt te werken.

Even later is Heilmann bij de vergadering met de bezorgde burgers, waar hij ze probeert te overtuigen door te zeggen dat hij, net als zij, veiligheid het belangrijkste vindt. Niet alleen de veiligheid van atoomenergie voor onder andere het nageslacht, maar ook de veiligheid of zekerheid die atoomenergie geeft voor economische groei. De zaal is echter niet overtuigd, dus gooit iemand een tomaat. Rainer Mohl is intussen in de kerncentrale bezig om de waardes op de instrumenten in de gaten te houden en te vechten tegen de verveling.

Een half uur later zit Hansi verstopt in Carstens auto. Hij kent Carsten en zijn gewoontes nog van vroeger, dus weet hij dat hij veilig is. Zo verschaft hij zich toegang tot het terrein van Barkum-Nord. Bewaker Frankie Fonck inspecteert ondertussen de parkeerplaats en plant hoe hij terroristen neer zal schieten, mochten die ooit komen. Carsten parkeert op deze parkeerplaats. Even verderop zijn Kramm en Krause van politie-eenheid *Elbe 18* bezig met hun patrouille, waarbij ze per toeval een compleet protestdorp ontdekken in een oude grindgroeve. Hierover lichten ze hun hoofdcommissaris maar even in.

Heilmann wacht intussen totdat de bijeenkomst wordt onderbroken. Als dit maar niet gebeurt, er wel rockers binnenkomen en mensen beginnen te vragen om de tomaten, kiest hij ervoor om zich te verstoppen.

Uiteindelijk gooide niemand met tomaten, maar Elke, die ook bij de bijeenkomst was, vindt de dreiging ermee al niet kunnen. Zij en de geluidsjongen van de bijeenkomst, die ook elektricien bij Barkum-Nord blijkt te zijn, krijgen ruzie over de kernenergiekwestie.

Hansi sluipt even later de auto van Carsten uit. Hij zoekt een veilige weg naar de reactor en verstopt zich even in een werktentje dat de elektriciens had achtergelaten. Deze had ook de toegang naar een ondergrondse elektriciteitsruimte open gelaten. Hansi kruipt daarin en besluit alvast de muur van die ruimte te bekladden. Omdat het donker is, schijnt hij bij met zijn aansteker, die de vrijgekomen verfdampen omzet in een explosie. Deze laat Hansi bewusteloos achter.

Jens, de leider van het protestdorp, is dan druk bezig met het opzetten van het dorp. Hij wil ervoor dat het dorp op de pers, die sowieso langskomt, een positieve indruk zal achterlaten. Heilmann was na de bijeenkomst met Heidelinde naar de woning van doctor Hamacher gegaan, waar Heilmann probeert de situatie te benutten voor zijn carrière.

Tien minuten later komt Hansi weer even bij en roept hij om hulp, maar hij raakt al snel weer bewusteloos. De ruimte waarin hij zit vult zich met koolmonoxide, en nitroglycerine stroomt over de vloer. Zijn overlevingskansen worden steeds kleiner en de stoffen veroorzaken

allerlei ongewilde verbindingen en kortsluitingen.

Als Elke weer thuis is, vindt ze daar niet alleen haar eigen, maar ook Hansi's bezorgde moeder, die denkt dat Elke weet waar haar zoon is. Hij had namelijk spuitbussen mee, waardoor Hansi's moeder dacht dat hij misschien met Elke de straat ging bekladden. Elke koppelt dit nieuws aan het rare gedrag van Hansi van de afgelopen dagen en is bang dat hij in Carstens auto het terrein van de kerncentrale op is gegaan. Ze gaat naar Hansi op zoek. Als Rainer Mohl aan zijn eten wil beginnen, start net de kettingreactie die door de ontploffing van Hansi is veroorzaakt. Eerst lijkt dit nog op een foutmelding, maar de gemelde drukuitval in de stoomleiding slaat uiteindelijk om in een noodstop van de reactor.

Frankie Fonck ziet dan dat de elektricienstent verschoven is en de toegang tot de elektriciteitsruimte openstaat. Als hij deze inspecteert, ziet hij in de diepte Hansi liggen. Bij Hamacher thuis slaat de stemming plots om als hij wordt gebeld over de storing bij de kerncentrale. Hij wil meteen rampenplannen doorvoeren, maar Heilmann zegt een ander plan te kennen en krijgt uiteindelijk toestemming van Hamacher om dat uit te voeren. Heilmann bluft echter en wil gewoon paniek omtrent de kerncentrale voorkomen, zodat er geen grotere weerstand tegen Barkum-Süd zal ontstaan en hij de held van zijn politieke partij zal worden. Door te doen alsof hij Körner belt, weet hij ook Heidelinde ervan te overtuigen dat alles goed komt.

Als Mohl intussen de noodknop van de reactor had gebruikt, had dat weliswaar miljoenen gekost, maar was er geen kernsmelting geweest. De automatische stop van de reactor wordt bovendien wel gemeld, maar vindt niet plaats. Koelmiddelpompen beginnen wel uit te vallen en de temperatuur in de reactor begint te stijgen. Mohl vreest dat de splijtstofstaven zullen smelten, die het koelwater en uiteindelijk zelfs het grondwater zullen doen verdampen. Dit zou dan radioactieve regenwolken vormen.

Op *La Paloma* is iedereen klaarwakker. Marlies houdt de omgeving in de gaten, Ulli luistert de politieradio af en Inger vreest dat hun dynamiet zal ontploffen, maar Peter, de leider, verzekert haar dat dit niet zal gebeuren, omdat de dynamiet dat überhaupt nooit hoort te doen. Het plan is namelijk om een raket, een blindganger, in het gebied tussen de kerncentrale en het protestdorp te laten neerkomen. De politie zal deze dan vinden en concluderen dat de demonstranten deze op de centrale wilden vuren. Daarop zullen ze de confrontatie met het dorp aangaan en zal er een grote slag ontstaan, waar de pers uitgebreid over zal kunnen berichten. En dus wordt de raket afgevuurd.

De zieke Körner haast zich intussen naar Hamachers huis. Hij stuit echter op een blokkade van de politie. Hij denkt aan zijn onderzoek van vroeger over de gevolgen van een kernramp voor Hamburg, dat het zonder evacuatieplan moet stellen. Hij herpakt zich echter en wordt door de blokkade gelaten.

De politiemannen Jürgen en Norbert vinden dan de raket, waarna ze de ontdekking meteen doorgeven. In het protestdorp zijn de meesten dan nog rustig aan het slapen.

De bemanning van *La Paloma* maakt de boot intussen schoon en zorgt ervoor dat er van hun praktijken niets meer te zien is. Ze denken dat de politie hun raket gevonden heeft. Het enige wat hun plan dan nog kan verpesten is regen, maar het zou toch droog blijven... Eigenlijk zullen zij geen van allen de radioactieve regen overleven, die hun kant op zal drijven.

Pyrotechnici onderzoeken de raket en concluderen dat deze zelfgemaakt is en geen gevaar oplevert. De lading was niet genoeg geweest om de reactor te kunnen vernietigen, maar een majoor besluit dat het nu mooi geweest is met het protestdorp. De ontruiming van het dorp wordt voorbereid.

Hansi is uit de elektriciteitsruimte gehaald en ademt niet meer, maar de dokter probeert hem nog te reanimeren. Carsten komt even langs, maar herkent Hansi niet door de effecten van de ontploffing. Dan wordt er omgeroepen dat iedereen op zijn post moet blijven, met jodiumpillen tegen de straling in de aanslag (die nooit voldoende zouden beschermen). Er zou namelijk weleens een lek in het koelsysteem van de reactor zijn.

Er probeert toch nog iemand in een auto het terrein op te komen, die zich niet laat weggagen. Het blijkt Carstens nicht Elke te zijn, die met Carsten wil praten omdat ze Hansi zoekt. Dan

begrijpt Carsten dat Hansi de terrorist was en beseft hij hoe Hansi op het terrein gekomen is. Hij gaat zo snel mogelijk naar de poort om te zorgen dat Elke ver van de kerncentrale wegvlucht. Carsten dwingt de poortwachter om hem door te laten. Als hij naar Elke rent, hoort hij de radioactieve stoom al ontsnappen. Hij stort echter in voordat hij Elke kan bereiken. Elke komt bij hem zitten, in de verwachting dat iemand wel een ambulance zal sturen. Carsten probeert haar nog te vertellen dat ze weg moet vluchten, maar hij kan niet meer praten. Elke beseft niet dat er ondertussen radioactieve neerslag valt, maar blijft wachten op de hulp. Hiervoor is het echter allang te laat.

5.2 Personages

5.2.1 Karakterbeschrijving en -ontwikkeling

Elke Bruhns is een zestienjarige milieuactiviste. Ze is tegen atoomenergie en tegen de bouw van de nieuwe kerncentrale Barkum-Süd. Tien jaar lang waren Hansi Wilms en zij de beste vrienden geweest, wat ophield toen zij naar het Gymnasium ging en hij naar de Hauptschule. Zij is een rond karakter. Je leert veel over haar verleden en over haar karakter. Ze heeft een sterk verlangen om zelfstandig te zijn en gedraagt zich ook zoveel mogelijk zelfstandig. Ze kan snel boos worden als iemand negatief is over haar mening over kernenergie. In andere gevallen is zij een vrij rustig en nadenkend persoon, dat eerder voor woorden dan daden kiest. Terwijl zij zich eerst niet zo druk maakte om Hansi en zich juist aan hem irriteerde, begint zij zich op een gegeven moment zorgen om hem te maken en gaat ze naar hem op zoek.

Hansi Wilms is ook zestien jaar oud. Hij was tien jaar lang Elke's beste vriend. Hij wil haar liefde graag terug. Hij verlangt hier zo sterk naar en is hier zo druk mee bezig dat dit alles is wat hem drijft. Al speelt hij dus een grote rol in het verhaal, toch is hij een type. Zijn verhaal bestaat uit weinig meer dan zijn plan om indruk op Elke te maken, dat uiteindelijk grandioos mislukt. Je leert echter nog één verlangen van hem: piloot worden. Dit heeft echter ook te maken met zijn liefde voor Elke. Hij verandert maar weinig in het verhaal, al raakt hij wel bewusteloos en gewond en sterft hij uiteindelijk. Het bijzondere hieraan is dat hij sterft door de ontploffing die hij veroorzaakte, niet door radioactiviteit.

Karl-Heinz Heilmann is een ongeveer dertig jaar oude man die werkzaam is als ambtenaar. Hij is geboren en ging naar school in de wijk Altona in Hamburg, wat hij blijkbaar ziet als een reden voor anderen om hem minderwaardig te vinden. Hij raakt snel geïrriteerd door het gedrag van mensen uit duurdere wijken, zoals Pöseldorf. Deze spreken bijvoorbeeld veel met Engelse woorden. Heilmann probeert zich op te werken en denkt zelf dat hij een zeer slim en sluw persoon is, die alle mensen zomaar naar zijn hand kan zetten. Dit valt soms echter tegen. Hij lijkt snel een hekel te krijgen aan mensen die belangrijker zijn dan hij, waarschijnlijk omdat hij zelf eigenlijk zo belangrijk zou willen zijn. Deze haat blijkt soms echter onterecht te zijn. Verder is hij een vrij rustig man, erg zelfverzekerd, zeer nadenkend en met een hoge eigendunk. Voor zijn politieke carrière wil hij nogal wat risico's nemen en moeite doen, maar als hij dan uiteindelijk geconfronteerd wordt met de gevolgen van zijn keuzes, krijgt hij het al snel benauwd. Heilmann is dus een rond karakter, aangezien er zoveel over hem duidelijk wordt gemaakt.

Heidelinde Zimmer, ook wel **Zimmerlinde** genoemd, is de vrouwelijke collega van Heilmann. Op een gegeven moment blijkt dat ze vrij gezet moet zijn en dat ze graag drinkt, maar daarbij blijkbaar niet goed let op hoeveel ze drinkt en wat daar de gevolgen van kunnen zijn. Ze begint namelijk ongegeneerd te flirten met Hamacher. Voor de rest is er vrij weinig over haar bekend, vandaar dat ze ook een vlak karakter is. Ze wordt niet beschreven aan de hand van of gedreven door één bepaalde karaktertrek, dus ze is geen type. Tijdens het verhaal verandert ze niet.

Dr. Bernhard Hamacher is een hoog aangeschreven, goed gekwalificeerde en vooruitstrevende wetenschapper en kernfysicus. Er is verder vrij weinig met zekerheid over hem te zeggen, behalve dat hij uit de Hamburgse wijk Pöseldorf komt en Heilmann denkt dat een vriendschap met Hamacher goed zal zijn voor zijn politieke carrière. Bovendien lijkt

Hamacher een vrij rijk man, te oordelen naar de beschrijving van zijn woning, en lijkt hij aardig, netjes en sociaal te zijn, al kan hij ook plots de omschakeling maken naar serieus en zakelijk. Hij ontwikkelt zich niet in het verhaal. Hij is een vlak karakter.

Carsten of Onkel Herbert is een vlak karakter. Je weet van hem dat hij voor kerncentrales is, aangezien deze van economisch groot belang zouden zijn en omdat hij als beveiligder in Barkum-Nord werkt. Ook weet je dat hij ongeveer zestig jaar oud is, Elkes oom is en een houten been heeft (omdat hij zijn been verloor door een bom). Verder is hij alleen aan het eind van het verhaal belangrijk, waar blijkt dat hij zijn leven durft te geven voor Elke. Of hij bijvoorbeeld erg gastvrij en aardig is, krijg je niet te weten. Omdat zijn persoonlijkheid zo onbekend is, is hij een vlak karakter. In tijd dat hij in het verhaal speelt, ontwikkelt hij zich niet.

Frank 'Frankie' Fonck is een beveiligder van Barkum-Nord. Hij houdt ervan om met zijn dienstpistool te spelen en droomt ervan ooit nog eens terroristen neer te kunnen schieten. Aangezien die droom elke keer terugkomt en dit zijn denken en ook deels zijn handelen lijkt te bepalen, is hij een type. Hij speelt dan ook een vrij kleine rol en ontwikkelt zich niet.

Rainer Mohl is degene die in de kerncentrale de meet- en regelsystemen in de gaten houdt en dus als eerste een melding krijgt als er iets mis is. Hij lijkt zijn baan te haten, maar kan gelukkig onder werktijd rondjes rijden op zijn bureaustoel en genieten van de hele diners die zijn liefhebbende vrouw hem meegeeft naar zijn werk. Hij is een vlak karakter. Je weet dat hij aan het werk is en wat hij voelt als de foutmeldingen binnenstromen (paniek), maar je weet niet wat zijn karaktertrekken zijn en wat hij bijvoorbeeld graag doet in zijn vrije tijd. De enige verandering in zijn personage is dat hij eerst rustig en verveeld was en uiteindelijk gehaast en bang wordt als er een kernsmelting dreigt.

De bemanning van La Paloma: een groep van vier vrij jonge volwassenen (Inger, Ulli, Marlies en Peter), die zich voordoen als feestende jongeren om maar zo weinig mogelijk aandacht te trekken. Ze zijn van plan een veldslag tussen de politie en het protestdorp uit te lokken met de raket die ze afvuren. De een is wat rustiger of juist bezorgder dan de ander, maar aangezien je verder vrij weinig over de vier te weten krijgt, zijn zij allemaal vlakke karakters. Zij ontwikkelen zich ook niet.

Kramm en Krause zijn twee politieagenten in burger die op patrouille zijn rondom Barkum-Nord. Krause lijkt netter opgevoed, oplettender en zachtaardiger dan Kramm. Verder leer je zo goed als niets over hun karakters en de ontwikkeling van beide heren, dus zijn dit duidelijk vlakke karakters.

Jürgen en Norbert zijn de twee politieagenten die de raket van *La Paloma* vinden. Zij ontwikkelen zich niet, aangezien ze maar heel kort voorkomen in het verhaal en niet zo belangrijk zijn. Je weet zo weinig over ze dat ze heel duidelijk vlakke karakters zijn.

Körner is een collega van Heilmann. Hij heeft voor de zoveelste keer last van een galkoliek, wat volgens Heilmann opvallend vaak gebeurt als Körner iets vervelends zou moeten doen. Hij heeft echter daadwerkelijk last van een koliek én griep. Hij ontwikkelt zich niet tijdens het verhaal. Hij lijkt wel erg eigenwijs en redelijk zelfverzekerd te zijn, maar deze kenmerken en de rest van zijn karakter worden niet echt uitgewerkt, dus is hij een vlak karakter.

Verder heb je ook nog **de bewoners van het protestdorp**, waar vrij weinig van bekend is. Je krijgt in ieder geval te weten dat er veel vrouwen en kinderen bij zijn en dat deze bewoners niet de beste timmerlieden zijn. Bovendien weet je dat iemand genaamd Jens de baas van het dorp is. Hij heeft haast met de bouw van het dorp en maakt zich zorgen over de komst van de politie en de aandacht die het dorp van de media zal krijgen. Uiteindelijk stemt hij zich echter toch tevreden met wat de demonstranten die dag bereikt hebben in het dorp. Ook ene Dörte woont in het dorp. Zij blijkt een extreem verlangen naar sociaal en lichamelijk contact te hebben. Dat ze eerst op zoek is naar dit contact en dit uiteindelijk vindt in het huis met alle kinderen, is haar enige ontwikkeling. Alle bewoners zijn vlakke karakters en ontwikkelen zich maar weinig.

5.2.2 Onderlinge relaties

Elke Bruhns en Hansi Wilms zijn maar liefst tien jaar lang de beste vrienden geweest, wat

ophield toen ze naar andere scholen toegingen. Hansi is smoorverliefd op Elke en doet alles wat hij kan om indruk op haar te maken en haar voor zich te winnen. Jammer genoeg (voor hem) begint Elke hem eigenlijk steeds irriterender te vinden. Toch gaat ze naar hem op zoek als ze denkt dat hij van plan is om de kernreactor te bekladden en ze vreest dat hij zich flink in de nesten heeft gewerkt.

Carsten heeft ook met hen te maken, aangezien hij de oom van Elke is en een soort tweede vader voor haar is. Omdat Elke en Hansi zoveel met elkaar omgingen in het verleden, kenden Carsten en Hansi elkaar ook erg goed. Zo goed zelfs, dat Hansi Carstens gewoonten kent en daardoor weet dat hij veilig is als hij zich achterin diens auto verstopt. Zo belandt Hansi op het terrein van de kerncentrale. Daar werken Carsten en Rainer Mohl, die dus collega's van elkaar zijn, maar slechts kort contact met elkaar hebben en elkaar niet zo heel goed lijken te kennen. Frankie Fonck is ook hun collega, aangezien hij, net als Carsten, in de beveiliging werkt. Frankie moet bij elk controlepunt aan Carsten doorgeven of alles in orde is of niet. Hij krijgt niet te maken met Rainer Mohl, maar wel met Hansi, aangezien hij degene is die Hansi uiteindelijk onderin de elektriciteitsruimte op het terrein vindt.

Heilmann geeft zijn toespraak op de bijeenkomst waar Elke ook bij aanwezig is, maar ze maken geen kennis met elkaar. Hij verergert waarschijnlijk voor alle personages de gevolgen van de kernsmelting (veroorzaakt door Hansi), omdat hij zegt een noodplan te kennen, maar eigenlijk bluft en nooit een noodplan door laat voeren. Daardoor worden verschillende belangrijke (evacuatie)maatregelen niet op tijd getroffen. Heilmann werkt natuurlijk samen met Heidelinde. Zij drinken na de bijeenkomst nog wat na bij dr. Hamacher thuis. Heidelinde flirt hierbij met Hamacher, terwijl Heilmann zoals altijd probeert om zijn carrière te stimuleren. Deze keer doet hij dat door vriendschappelijk om te gaan met Hamacher.

Alle personen krijgen natuurlijk te maken met de gevolgen van de ontploffing die door Hansi werd veroorzaakt, maar Hamacher is degene die de kernreactor moet onderzoeken (waarbij hij degene is die Heilmann toestemming geeft diens noodplan door te voeren). Hierdoor krijgt Rainer Mohl, die de storingen als eerste waarnam, ze eerst wegzette als fouten en daarna toch maar zijn baas inlichtte, ook te maken met Hamacher. Hij moest namelijk wachten op de conclusies van Hamacher en zijn baas, die de reactor inspecteren, voordat hij weet wat hij moet doen.

De bemanning van *La Paloma* en de agenten Kramm, Krause, Jürgen en Norbert hebben vrij weinig te maken met de rest van de personages. Kramm en Krause ontdekken en ontmoeten de dorpsbewoners wel, maar ze ontmoeten Jürgen en Norbert niet. Bovendien staan ze met hun auto aan het eind van het verhaal zowat naast Elke en Carsten, maar verder hebben zij met niemand iets te maken. De bemanning van *La Paloma* zit echter helemaal alleen op hun schip, waardoor de bemanning geen contact heeft met de andere personages, die op het land verblijven.

Heilmann, Heidelinde en Hamacher ontmoeten Hansi en Elke nooit. In het verhaal wordt bovendien nooit vermeld of Hamacher en Carsten elkaar ontmoet hebben, al was de kans op een ontmoeting aanwezig. Ze zijn namelijk beide in de kerncentrale en Hamacher ontmoette in ieder geval Carstens baas. Heilmann en Heidelinde ontmoeten Carsten echter zeker niet. Körner is natuurlijk de collega van Heilmann en Heidelinde, maar het is niet duidelijk of hij ooit aankomt bij hun of dat hij tijdens het verhaal contact met hun heeft. Aangezien hij wel naar hen toegaat, kan hij wel door hen geïnformeerd zijn. Hij ontmoet geen van de andere personages.

5.3 Tijd en tijdsvolgorde

Het boek gaat onder andere over kerncentrales, de gevaren daarvan en de protesten ertegen. Dit zijn onderwerpen die zeer actueel waren toen dit boek werd geschreven (1982). Bovendien wordt vermeldt dat de protesten tegen het gebruik van teveel plastic net waren afgelopen. Wat de doorslag geeft zijn pagina's 57 tot en met 65 (het stuk 'Zeit: NULL MINUS 03.18.00'). In dit stuk wordt namelijk vermeld dat de gebeurtenissen in Gorleben en de daar opgerichte *Republik Freies Wendland* nog vers in het geheugen lagen en dat het protestdorp in Barkum hier een herhaling van is. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat dit boek zich

afspeelt in de periode tussen 4 juni 1980 (toen het dorp in Gorleben ontruimd werd) en 1982. Het is zeker niet later in de jaren tachtig, omdat het een actueel onderwerp was en Heinz Knappe ook geen glazen bol had. Later in de jaren tachtig zouden de gebeurtenissen in Gorleben natuurlijk ook niet meer vers in het geheugen liggen. Het kan in het verhaal dus wel 1980, 1981 of 1982 zijn geweest, want preciezere aanwijzingen voor de tijd worden niet gegeven.

Het verhaal is bijna geheel chronologisch geschreven. Af en toe lijkt het alsof kleine delen van hoofdstukken op hetzelfde moment plaatsvinden, maar verder is het boek perfect chronologisch. Het begint bij 'Zeit: NULL MINUS 06.28.00' en eindigt ongeveer bij plus 00.00.01 ('Es war schon NULL PLUS 00.00.01, und die Zeit tickte weiter.' (p. 141)). De vertelde tijd duurt dus ongeveer 6 uur en 28 minuten. Het verhaal kent geen heel uitgebreide flashbacks of flashforwards. Af en toe wordt er in één of enkele regels verwezen naar zaken uit het verleden, maar dit duurt nooit lang. Hier en daar staat er ook in een paar zinnen een verwijzing naar de komende radioactieve neerslag, zoals 'In sechseinhalb Stunden würde er keinen Regen mehr wollen.' (p. 7) en 'Im Radio waren keine Niederschläge angesagt' (p. 65). De eerste is een flashforward van enkele regels, de tweede is slechts één zin. Op pagina 5, de korte introductie van de personages, staan ook nog enkele verwijzingen naar gebeurtenissen die pas later in het boek plaatsvinden.

Alle hoofdstukken van worden in zo goed als dezelfde snelheid verteld. Dit is zo ongeveer een beschrijving van elke minuut, zonder sprongen in de tijd. Tussen deze hoofdstukken vinden natuurlijk wel sprongen in de tijd plaats, al zijn ook die maar klein. In de tekst zelfs zijn dus geen tijdversnellingen of -vertragingen aan te wijzen.

De verteltijd duurde dit keer zowaar langer dan de vertelde tijd. Ik deed er namelijk zo'n zeven à acht uur over om mij door het verhaal heen te werken, terwijl de vertelde tijd dus 6 uur en 28 minuten duurde.

5.4 Plaats/ruimte

Het verhaal speelt zich af in de buurt van Hamburg, in het fictieve dorp Barkum, maar af en toe ook in Hamburg zelf. Dit wordt gewoon letterlijk verteld. Er wordt ook gesproken over een dorp als het over Barkum gaat. Deze lijkt vrij dicht in de buurt van Hamburg te liggen, aangezien Heilmann en Heidelinde zich 5 uur en 32 minuten voor de ramp klaarmaken om naar een bijeenkomst in Barkum te gaan en hier 24 minuten later (05.08.00) al zijn en dan zelfs al klaarstaan om te beginnen met de bijeenkomst. Het dorp is waarschijnlijk niet zo groot. Er wordt namelijk verteld dat vanaf het huis van Hansi, in Barkum, 'alles' kilometers verderop is. Met 'alles' wordt hier natuurlijk verwezen naar die dingen, die een beetje belangrijk of leuk zijn. Daaronder valt ook de kerncentrale, wat niet zo gek is, omdat kerncentrales nooit middenin woonwijken staan.

Op het terrein van kerncentrale Barkum-Nord speelt zich ook een groot en belangrijk deel van het verhaal af. De omgevingen worden echter niet erg uitgebreid beschreven, waardoor het niet goed duidelijk is hoe Barkum en de kerncentrale eruitzien.

6. De achtergronden

6.1 De thematiek

Het boek gaat duidelijk over protesten/weerstand tegen kernenergie, over een kernramp en ook een beetje over de (hopeloze) liefde. De protesten zie je duidelijk terug in het protestdorp, Hansi die de reactor wil bekladden, Elke die fel tegen Barkum-Nord is en de bemanning van *La Paloma*. De kernramp is natuurlijk de kernsmelting en daaropvolgende radioactieve neerslag die beide veroorzaakt zijn door Hansi. Hansi is ook degene die liefde als een redelijk belangrijk thema toevoegt, omdat hij handelt vanuit zijn liefde voor Elke, waardoor hij uiteindelijk de ramp veroorzaakt.

Andere personages voegen nog hun eigen kleine thema's toe, die alleen belangrijk zijn in de hoofdstukken waarin zij verschijnen, zoals Heilmann (carrière maken) en Frankie Fonck (moordlust en/of obsessie).

Het verhaal is in één lange zin: een jongen probeert tevergeefs zijn oude jeugdliefde, die tegen kernenergie is, terug te winnen door indruk op haar te maken door een kernreactor te bekladden, waarbij hij per ongeluk een kernramp veroorzaakt, die mede door radioactieve neerslag en egoïstisch handelen van meerdere personen de plannen van alle personages verpest.

6.2 Motto

Dit boek heeft geen motto.

6.3 Opdracht

Bei Hamburg leichter Niederschlag is aan niemand opgedragen.

6.4 Vertelsituatie en perspectief

Er is sprake van een auctoriale vertelinstantie. Dit wordt al op de eerste bladzijde van het verhaal duidelijk, als er staat 'In sechseinhalb Stunden würde er keinen Regen mehr wollen. Aber das wußte er jetzt noch nicht.' (p. 7) Dit duidt natuurlijk op een alwetende verteller, aangezien het personage iets dus nog niet wist en dit zelf naderhand nooit heeft kunnen opschrijven, aangezien hij hoogstwaarschijnlijk stierf. Aangezien deze verteller zichzelf nooit benoemt (er is dus nooit sprake van een 'ik' of 'wij'), maar wel over iedereen als 'hij' en 'zij' spreekt, moet het dus wel een auctoriale vertelinstantie zijn. Dit valt ook op in de stukjes verhaal waarin Hansi bewusteloos is. Op die momenten wordt er van alles gezegd over zijn omgeving, hoe hij er aan toe is en wat bijvoorbeeld zijn overlevingskansen zijn. Dat zijn echter allerlei zaken waar Hansi zelf (of iemand anders) op dat moment geen weet van kon hebben en ook nooit weet van zal hebben, aangezien Hansi bewusteloos was toen hij werd gevonden en dat blijft totdat hij sterft.

Het perspectief ligt wisselend bij verschillende verhaalfiguren. Steeds als er weer een nieuw hoofdstukje begint, dus als er een nieuwe tijd vermeld wordt, ligt het perspectief weer bij een ander personage. Natuurlijk komen verschillende personages vaker terug, maar er blijft het hele verhaal sprake van een groeiend aantal verhaalfiguren met hun eigen hoofdstuk.

6.5 Verhaalopbouw

Het verhaal kent een opdeling in hoofdstukken. Deze zijn niet genummerd, maar hebben telkens een tijd en beginnen, op het laatste hoofdstuk, na met 'Zeit: NULL MINUS'. Het laatste hoofdstuk heet 'Zeit: PLUS MINUS 00.00.00'. In totaal kent het boek 34 hoofdstukken. Deze duren niet allemaal even lang. Sommige duren zo'n tien minuten, andere duren slechts één minuut. Ook wat betreft het aantal bladzijden verschillen ze. Het ene is zeven bladzijden lang, het andere slechts één. Hoe dichterbij het einde nadert, hoe minder tijd de hoofdstukken in beslag nemen.

Bei Hamburg leichter Niederschlag kent geen proloog en geen epiloog. Na het verhaal komt alleen een vermelding dat het werk science-fiction is en niemand weet wanneer, of en hoe de volgende kernramp plaatsvindt en dat deze niet zo hoeft te verlopen als de ramp beschreven in het boek. Dit is echter geen deel van het verhaal.